

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Quid poterit Homo. Cap. 10.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

Iean. 15.
5.
Philipp.
1.3.
Aug. lib.
de bono
perseuerantia.
Nazianzen. orat.
in illud:
Cum con-
summas-
set Iesus,
&c.
Cyprian.
lib. 2. epi.
2. c. 3.
ad Quir.
c. 4.
Ioa. 6. 44.

1. Cor. 4.

Psa. 84. 5.
Thren. 5.
21.

Roma. 12.

Psal. 67.

29.
Greg. ho.
9. in Eze-
chiel.
Bernar. l.
de grat.
& li. arb.

Psal. 93.
17.

Psal. 126.
1.
Ambros.

Psal. 126.
1.

Prou. 20.
24.
Psa. 24. 4.

Perficiuntur in opere? Sed sine me nihil potestis
facere.] Et, qui cepit in vobis opus bonum, per-
ficiet.] De cogitatione inquit Augustinus: Non est
in potestate nostra cor nostrum, & nostræ cogita-
tiones.] In potestate Nazianzenus: Ipsum etiam re-
ctè velle diuino auxilio indiget. Immo, vt rectius lo-
quar, propositum quoque ipsum, atque electio eo-
rum, quæ recta, & cum officio coniuncta sunt, diui-
num quoddam beneficium est, atque à Dei benigni-
tate manans. [De opere Cyprianus: Dei est omne,
quod possumus: inde viuimus, inde pollemus.] Et
alio loco: In nullo gloriandum, quando nostrum ni-
hil est.] Si infidelis est crediturus, fides donum Dei
est. Nemo, inquit, potest venire ad me, nisi Pater,
qui misit me, traxerit eum.] Venire autem ad Chri-
stum, esse in Christum credere, aperte docent, quæ
statim sequuntur. Sunt quidam ex vobis, qui non cred-
dunt, sed propterea dixi vobis, quia nemo potest ad
me venire, nisi datum ei fuerit à Patre meo.] Si fi-
delis ad gratiam, & iustitiam est venturus, Deus est,
qui ad gratiam nos præparat. Quid enim habes,
intellige, boni, vt ait Paulus, quod non accepisti?
Et ideo clamamus ad Dominum: Conuerte nos
Deus salutaris noster.] Et, Conuerte nos Domi-
ne, & conuertemur.] Et Apostolus etiam ait:
Quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Si iustus,
& amicus Dei, est pietatis ac iustitiæ opera facturus,
Deus est, qui non tantum conseruatione gratiæ, &
donorum iam concessorum, sed & nouis atque
actualibus auxiliis, quibus illum excitat, & adiu-
uat, ac mouet, hæc opera per iustum facit. Nam,
[manda Deus virtuti tuæ, inquit Dauid, confirma
hoc, Deus, quod operatus es in nobis.] Et Grego-
rius ait: Nos præuenit vt velimus, & volentes sub-
sequitur, ne inaniter velimus. Et Bernardus:
Conatus nostri & cassi sunt, si non adiuuentur, &
nulli, si non excitentur. Et tandem si quis est per-
seueraturus, perseuerantia omnino ex Dei dono &
auxilio dependet. [Nisi enim quia Dominus adiuuit
me, paulò minus habitasset in inferno anima mea.
Si dicebam motus est pes meus, misericordia tua,
Domine, adiuuabat me.] Et nisi Dominus ædifica-
uerit domum, in vanum laborauerunt, qui ædifi-
cant eam.] Quem locum exponens Ambrosius, ele-
gantissimè hæc omnia complectitur. Nec mirum,
inquit, si homo ædificare non potest, qui non potest
custodire. [Nisi Dominus custodierit ciuitatem, in
vanum laborauerunt, qui custodiunt eam.] Hæc de
quodam Psalmo. Audeo tamen etiam ego dicere,
quod homo viam non possit adoriri, nisi Dominum
habeat præuiantem. Vnde scriptum est: Post Do-
minum Deum tuum ambulabis: Et [à Domino di-
riguntur via viri.] Denique ille perfectior, qui intel-
ligeret se sine Domino ambulare non posse: Vias,
inquit, tuas edoce me.] Et infra: Vides quia vbique
Domini virtus studiis cooperatur humanis, vt nemo
possit ædificare sine Domino; nemo custodire sine
Domino; nemo quicquam incipere sine Domino.
Sic ille.]

Hæc cum ita sint, iam vides, o homo, quid potes;
quia scilicet sine Deo nihil omnino potes: & cum eo
auxiliante atque mouente id potes, & nihil am-
plius, quam quod ipse in te voluerit posse. Ex
quo disces primò, in omnibus malis vitandis, ac bo-
nis agendis; in omnibusque tum magnis, tum mini-
mis, ad Deum pro auxilio recurrere. Secundò, Deum
omnium bonorum operum factorem, & te cuncto-
rum peccatorum, quæ feceris, auctorem confiteri.
Tertiò, bona non tibi, sed illi verissima gratiarum

A actione tribuere, & gloriam ac honorem in illum
referre. Quartò, tibi ipsi diffidere, & in illo tam-
quam in primo ac præcipuo bonorum fonte om-
nem spem ac fiduciam collocare. Hæc est vera sa-
pientia, quæ humilitatem procreat, elationem cal-
cat, & nos quotidie ad maiora donorum augmenta
recipienda parat. Hæc est, quæ mentem ad gratitudi-
nem excitat. De qua consideranda sunt hæc verba
Chrysofomi. Pro his omnibus Deo gratias agamus,
& in eum, qui nos tantis prosequutus est beneficiis,
gratitudinem exhibeamus. Nec enim graue quip-
pam, aut molestum à nobis exposcit, nisi tantum
vt tot tantaque confitemur beneficia: & sibi pro
his gratiarum actiones referamus, non quod huius
indigeat ipse (nullius enim indiget) sed vt bonorum
largitorem nos conciliare doceamur: & ne simus in-
grati, sed beneficiis, & tanta dignam cura virtutem
præstemus. Sic enim illum in maiorem circa nos al-
liciemus prouidentiam. Itaque rogo ne torpeamus,
sed quisque nostrum, si fieri potest, per singulos dies
intra se computet non tantum communia benefi-
cia, verum & propriè sibi collata: non promulgata,
& omnibus manifesta, sed etiam peculiaria, multo-
que latentia. Sic enim continuam gratiarum actio-
nem Domino poterit exhibere. Hoc maximum est
sacrificium, hæc oblatio perfecta. Hoc fiduciæ nobis
fiet occasio. Et qualiter dicam: qui iugiter enim hæc
in mente sua reuoluit, & propriam quidem dicit vi-
lilitatem, ineffabilem verò, nimiamque Dei miseri-
cordiam diligenter cogitat, & quomodo non pecca-
torum nostrorum merita, sed propriam respiciens
bonitatem, nostra disponit, cogitatione contrahi-
tur, conteritur corde, omnem fastum, & arrogan-
tiam corripit, modestè se gerere docet, præsentis vi-
tæ gloriam despiciere, omnia deridere visibilia, futu-
ra bona sperare, vitamque sine carentem, nec vllum
habentem terminum. Sic ille.] Hæc vera ac diligens
gratiarum actio, fructus est cognitionis impotentia
hominis: quia æquum est, vt qui nihil ex se potest,
illum veneretur, illum amore complectatur, atque
illi gratias agat, cuius beneficio omnia potest.

Quid poterit Homo.

CAPVT X.

HOMO ex anima corporeque compo-
situs, & ex spiritu & carne coagmen-
tatus, ita vtriusque commodis vitæ,
incommodisque subiicitur, vt multa
commoda ex anima corpus habeat,
& multa damna anima ex corpore incommoda-
que sustineat. Corpus habet ex anima vitam, sen-
sum, motum, & pulchritudinem, cuius ope à corru-
ptione seruat. & integrum, ac in cælum erectum
custodit. Illa est veluti sal terræ corporis nô-
stri, quod non ex aqua, igneque compositum, sed
ex nihilo ad Dei imaginem, similitudinemque crea-
tum, corpus ipsum in sua viriditate, & decore con-
seruat. Est veluti murus, & antemurale, quia cor-
pus ab hostibus irruentibus, ab his scilicet, quæ per-
mansioni eius insidiantur, mirabili firmitate ruetur.
Est quasi gubernator regens cymbam nostræ car-
nis, ne scopulis, & syrtibus huius mortalitatis il-
lisa dispereat. At anima, quæ non incommoda
habet ex corpore, à quo velut in ergastulo inclusa
tenetur, & membris eius quasi compedibus prægra-
natur? Est animæ corpus pro nebula, quæ illam cæ-
lestia clarè videre non sinit. Est ei pro illecebria,

Chr. ho.
73. ad po-
pulum.

quæ ad malum & veritum pertrahit. Est ei pro catena, quæ affectuum pennis vix ad sublimia volare permittit. Corpus, inquit Sapiens, quod corrumpitur, aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.] Corpus corruptibile est, & ideo spiritui incorruptibili oneri est. Corpus singulis momentis corrumpitur, & ad non esse velocissimis pennis temporis volat, licet sanum & integrum esse videatur. Hanc ob causam animam grauat, reddítque velut crassam, & onerosam, quæ terrena cogitet, terrena diligit, & quæ soluta à corpore Deum cuperet, creata vilissima concupiscat. Est corpus, terrenum domicilium, ex luto scilicet fabricatum, quod animam inclusam tenens, intellectum eius, plurimum licet curis distentum, suo pondere premit, ne vnus tantum, nimirum adhesionis ad Deum, cogitationem caramque suscipiat. Est mancipium animæ, quod dum illi inseruit, quasi per dolum eandem sibi subdit, & hanc seruitutem miseræ animæ spontaneam ac iucundam reddit. De quo scitè dixit Bernardus: Et quidem peccato factu est, vt corpus quod corrumpitur, aggrauet animam, sed amore, non mole. Nam quod surgete anima per se iam non potest, quæ per se cadere potuit, voluntas in causa est, quæ corrupti corporis vitio ac vitioso amore languescens & iacens, amorem pariter iustitiæ non admittit. Ita nescio quo prauo & miro modo ipsa sibi voluntas, peccato quidem in deterius mutata, necessitatem facit, vt nec necessitas, cum voluntaria sit, excusare valeat voluntatem; nec voluntas, cum sit illecta, excludere necessitatem. Est enim necessitas hæc quodammodo voluntaria. Est favorabilis vis quadam premendo blandiens, & blandiendo premens: vnde se se rea voluntas, vbi semel peccator consenserit, nec excutere iam per se, nec excusare tamen vllatenus de ratione queat. Inde querula illa vox veluti gementis sub onere necessitatis huius: Domine, inquit, vim patior; responde pro me.] Sed rursus sciens quod non iuste causeretur aduersus Dominum, cum voluntas sua ipsius potius in causa foret, attende quid secutus intulerit: [Quid dicam, aut quid respondebit mihi, cum ipse fecerim?] Premebatur iugo, non alio tamen quam voluntariæ cuiusdam seruitutis: & erat pro seruitute quidem miserabilis, sed pro voluntate inexcusabilis. Voluntas enim est, quæ se, cum esset libera, seruitutem facit peccati, peccato assentiendo: Voluntas nihilominus est, quæ se sub peccato tenet, voluntariè seruiendo. Hactenus Bernardus.

Corpus est certè pondus animam deprimens, de quo Ecclesiasticus ait: Occupatio magna creata est omnibus hominibus, & iugum graue super filios Adam, à die exitus de ventre matris eorum vsque in diem sepulture in matrem omnium.] O iugum graue, o molestum onus, corpus originali macula infectum, quod insidet ceruicibus omnium filiorum Adæ, à primo die, quo lucis huius vsum accipiunt, vsque ad diem, quo vitæ mortali valedicunt! Immo & hoc iugum miseram animam ab ipso suæ creationis momento incipit premere, & à caelestibus auocare. Ab hoc iugo occupatio magna, cura molesta, & sollicitudo multiplex oritur, qua anima dum se vult in vnum colligere, ad varia & inania distrahitur. Cogitationes, inquit, eorum, id est, hominum, cruciantes animam, multæ sunt, & timores cordis eam affligentes innumeri. Iam rerum expectandarum amore fallunturiam timore diei finitionis, id est, mortis,

A lacerantur, & in nullo quietem aut leuamen inueniunt. Ab hoc onere nullus eximitur: nam à resedente super sedem gloriosam vsque ad humilitatem in terra & cinere; ab eo, qui vitur hyacintho, & portat coronam, vsque ad eum, qui operitur lino crudo, ac breuiter à maximo vsque ad minimum, nemo est, qui non angores & molestias corporis portet. Non esset autem intolerabile corporis necessitates sustinere, ac molestias eius pati, si animam non ad malum pertraheret. Sed hæc est magna & intoleranda miseria, quod infelicem animam prauis affectionibus illigat, & multiplicibus peccatis feadat. Ipsa enim decepta lubens acquiescit corpori noxia poscenti, cum deberet illius improbis postulationibus reluctari. Cui malo per totam istam vitam subiicitur, nisi Christi Saluatoris beneficio liberetur. Vnde Ambrosius ait: Anima sexum non habet; sed ideo fortasse nomen feminae accepit, quod eam violentior æstus corporis angit. Ipsa autem impetus carnis amore sui, molli quadam & blanda ratione demulcet. Ergo orationibus & obsecrationibus Dominum imitari debemus, vt quasi bonus auster afflare dignetur, verbique nobis auram caelestem aspiret, quæ fructiferas arbores non turbare vento graui, sed leui spiramine, statque molli consuevit agitare. Vnde scriptum est: Posuit me currus Aminadab: eo quod anima nostra coniungitur corpori, velut quidam equorum frementium currus rectorem sui quatrat aurigam. Aminadab enim pater Naason fuit, sicut in Numeris legitur; qui erat princeps populi Iudæ; cuius figura refertur ad Christum, qui verus populi princeps animam iusti velut currum agitator ascendens verbi habentis gubernat, ne violentorum equorum furore in abrupta rapiatur. Sunt enim quatuor equi, quatuor affectiones: amor, ira, cupiditas, timor, quibus furentibus cum cæperit agi, nequaquam se ipsa cognoscit. Corruptibile enim corpus animam grauat, & tamquam irrationabilium animalium cursus inuitam rapit, volentibus curis velut quodam impetu proruentem, donec memorata corporis passiones verbi virtute mitescant. Hæc ille.] Habet itaque anima ex corpore angores, & tristitias, quibus premitur, habet & virtutis impedimenta, quibus ad malum impellitur, & ab amicitia sui conditoris auocatur. Nec modica sapientia est, aut à molestiis his per quandam inuitam tolerantiam fugere, vel suasionibus carnis per castum timorem Domini minimè consentire. Licet enim nullus possit in hac mortalitate corpus deponere, potest tamen aspirante gratia Dei, eius molestias in patientiæ materiam conuertere, & suasiones ad malum, vt prauum consilium, aspernari. Et hac ratione quasi gladio hostis nostri eum iugulamus, & nos ipsos non solum illætos, sed & spoliis auctos & opibus cumulatatos custodimus.

E Licet autem corpus semper hoc modo se erga animam gerat, sed tunc precipue illi impedimento est, cum ad senectam vergit, & ad tempus mortis accedit. Licet enim tunc in iustis, innocentiaque cultoribus, mitius animam ad malum pertrahat, tamen tanta est imbecillitas eius, vt ex hac parte efficacius atque potentius à consuetis bonis abducatur. Obstat actioni, quia infirmum est; impedit orationem, quoniam doloribus plenum est. Et quia recta actione, & pura contemplatione Dominum confitemur, Sanctus Dauid,

Ambros.
lib. 3. de
Virginib.

P. 141. B.

vt possit sine obstaculo his duobus insistere, petit à molestiis corporis liberari. Educ, ait, de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo: me expectant iusti, donec retribuam mihi.] Nomine custodiae speluncam intelligit, in qua Saulis indignationem declinans latebat: Sed & altiori sensu corpus suum custodiam appellauit. Quare custodia? Quia in eo, vt thesaurus in agro, anima custoditur, donec ab eo, qui thesaurum posuit in vase fictili, dum misericorditer appropinquat, inueniatur. Et quare carcer? Quia molestiis corporis illigata tenetur, quousque effractis mortalibus ianuis ad eum tendat, cuius gratia creata est. Vtrumque tetigit Augustinus eundem locum euoluens. Si de corpore, inquit, educat Deus, quando voluerit, possit dici & corpus nostrum carcer, non quia carcer est, quod fecit Deus, sed quia pœnale & mortale. Duo enim considerata sunt in nostro corpore; signum Dei, & pœna meriti. Tota ista forma, status, incessus, membra ordinata, sensuum dispositiones, videre, audire, olfacere, gustare, contingere, omnis hæc compago, & fabricæ distinctio, non potuit fieri nisi à Deo, qui omnia operatus est cœlestia, terrestria, summa, & ima, visibilia, & inuisibilia. Quid ergo ibi pœnale nostrum? Quod corruptibilis caro, quod fragilis, quod mortalis, quod indigens; hoc non erit in pœnio. Non enim corpus non erit, cum corpus resurget. Sed quid ibi non erit? Corruptio. Corruptibile enim hoc inducet incorruptionem. Ergo si caro tibi caro est, non corpus est carcer tuus, sed corruptio corporis tui. Corpus enim tuum fecit Deus bonum, quia bonum est: Corruptio enim inuit iustus, quia iudex est. Illud habes de beneficio; istud habes de supplicio. Hoc ergo forte dixit: Educ de carcere animam meam; educ de corruptione animam meam.] Liberari itaque vult à corruptibili corpore, vt sine obstaculo possit Dominum confiteri, vt valeat puras ad eum leuare manus, & sine admixtione cure rerum huius sæculi, quas hic positi penitus ablegare non possumus, in eius se laudationes extendere. Ad hoc dicit se à sanctis & iustis expectari, qui cum videant laudes suas non esse satis, vt Dei maiestatem exalcent, vndique iustis animabus annunt, à quibus possint ad Deum prædicandum & benedicendum adiuuari. Corpus ergo cum iam ægritudinibus fractum est, senioque confectum, ita animam suo pondere premit, vt difficulter sua munera obeat, & in primo se seruire contineat.

Nunc, ô homo, si in iuuentute, aut virili ætate, successus non fueris, cogita seriò grauem ætatem, & senectutem ingressus quid poteris. Corpus multorum bonorum hostis erit, corpus in multis rebus ad salutem & perfectionem animæ conducibilibus, impossibilitatem præterdet, & sanctis conatibus vehementer obsistet. Et sicut seruus, qui in heri sui domo consenuit, manducare quidem vult, & quiescere, & labores pro domino suo susceptos nouit magnis exaggerationibus enarrare, laborare verò deinceps, & aliquare occupat renuit; ita corpus, quasi seruus senex, aut quasi miles emeritus, priora gesta narrat, ad quietem & indulgentiam aspirat, & amplius laborare non curat. Non respicit infelix quam parum anima profecerit, quam oscitantes affectus compellerit, quam nihil virtutis acquisierit: quam longè à perfectione distat, & in qua salebra vitiorum hæret, sed necessitatibus suis intentum, solùm nihil amplius agere, aut pati concupiscit. Monet Paulus vt consolemur fratres,

A collaborando scilicet illis [& tanto magis, quanto viderimus appropinquantem mortis diem.] Corpus verò hanc monitionem non recipiet, nec consolabitur animam, nec collaborabit loca, sed licet videat diem extremum appropinquantem, solam quietem & vacationem à labore respiciet. Anima otare cupiet: & corpus dicit: Non, sed cessandum est, quoniam capitis dolorem sentio. Illa ad lectionem se applicabit: istud verò dicit: Non, sed nugis & vanis confabulationibus vacandum est; quoniam oculi præ imbecillitate caligant, & nec oculatibus video. Illa mortis horrorem, iudicii rigorem, gehennæ terrorem meditari gestiet: Illud dicit: Non, sed effundamus nos, & nouitates audiamus, quoniam cordis pressura fatigor. Anima vult vigilare, corpus dormire: illa laborare, hoc otari: illa ad aliquem profectum festinare, hoc suis commodis seruire. Nunc ô homo, quando vis suppetit; cum corpus, disciplinam religiosam, vigilias ac labores sustinere valet, parum potest; postea in senecta molestiis corporis prægrauatus quid poteris? Ægritudines & imbecillitas ipsa senilis modicum temporis piis exercitationibus relinquunt, & multis diebus totum ferè tempus, sibi surripient. Quòd si non fueris in virtute progressus, nec res animæ tuæ ordinatas habueris, dices non sine pudore & fletu: Præcisa est velut à texente vita mea, dum adhuc ordiret, succidit me: de mane vsque ad vesperam finies me.]

C Quemadmodum enim textor subito telam abrumpit, ne se ultra protendat: ita & tu cum telam vitæ spiritualis ordiebaris, cogente necessitate corporis succideris, ne possis ultra procedere, aut saltem vt parum possis de profectu lucrari. Verissimum est, ô frater, quod dixit Seneca: Meliora præteruolant, deteriora sequuntur: Quemadmodum ex amphora primum quod est sincerissimū effluit, grauissimum, quod turbidum, subsidet: Sic in ætate nostra quod est optimū, primū est, id exhaustum in aliis potius patimur, vt facem nobis referemus.] O quam verum hoc. Sed si nunc in robore ætatis omnia turbida sunt, an putas, quia in periodis puriora erunt? Si modò cum omnia iuuant, & corpus ad laborandum & sustinendum aptum est, tepidè viuis, an in imbecillitate senectæ feruenter te geres? Quid de te sperare poteris, nisi quòd futurus sis senex obstinatus, qualem describens Hugo, hæc inter alia ait: Inter abusiones huius sæculi, sola maior est senis obstinatio, qui morti proximus, mortis aduentum non exhorret: qui quasi ad ostium mundi huius positus, foris spectat, nec tamen vitæ præsentis attendit egressum, nec ingressum futuræ considerat: audit nuncios mortis, & credere non vult eis.] Ad finem verò illius abusionis enumeratis multis defectibus huius senis, concludit: His igitur plagis affligitur obstinatio senis, qui carnalibus delectatur, loquacitate gaudet, importunus & grauis omnibus, more pecorum pronus ad vitia, itacundia tumens, ad iniurias manifestus, ad omnia mobilis, luce veritatis carens, & ideo seipsum palpans. Hæc ille.]

E Time itaque ne qui nunc in sterquilino ignavia sedes, & parum aut nihil animæ tuæ virtutes promoues, ad maiorem ætatem proeductus, non solum in eodem ceno hæreas; verum etiam & nihil omnino agas, & alios, ac si aliquid esses, ex elatione despicias.]

Si postea in futuro tempore parum aut nihil poteris, quid superest, ô homo, nisi vt nunc in præsentem tempore, quod tibi ad emendationem datum est, quando scilicet aliquid potes, & tot diuinis auxiliis fulciris, & corpore ipso robusto iuuaris, vitam salutem opereris? Hortemur igitur te breuiter

Hebr. 10.

Sua 38.

12.

Seneca.

epist. 108.

Hugo. lib.

de declinatione animæ.

c. 25.

breuiter

breuiter, sed potenter, doctrina Salomonis, immo spiritus Dei, per Salomonem scripta, qua commoditas sancte viuendi nunc oblata, & multiplex incommodum senectutis tibi proponitur. Memento Creatoris tui in diebus iuuentutis tuae antequam veniat tempus afflictionis, & appropinquant anni, de quibus dicas: Non mihi placent. Detestanda est, obliuio eius qui te ex nihilo condidit, qui nunc te sustentat, & seruat, qui tanta in te beneficia confert, & tua mala dissimulat. Memor esto eius, vt diligas eum, & fideliter seruias ei, ne ad iracundiam ex tua ingratitude pronocatus, te prius desertorem deserat, & sine auxiliis efficacibus derelinquat. Hac autem facies in florida etate, vt pulchritudo & robur eius te ad quendam pulchram virtutem alliciat: sisque ex illis Beatis, qui portauerunt iugum Domini ab adolescentia sua. Nunc cum vires suppetunt, in hanc occupationem salutare incumbere, antequam veniat tempus senectae, quod est tempus magnae afflictionis ob senectutis incommoda, & antequam accedat ad te anni tardiorum & molestiarum pleni, in quibus a rigore disciplinae cessare cogaris. Memor itaque creatoris, & tui ipsius, esto; illius, vt instinctus audias, mandataque custodias: tui vero, ne propriae salutis & perfectionis oblitus bona semper duratura perdas. Hac te cura solliciter, antequam senectus te occupet, antequam tenebrescat tibi Sol, & Lumen, & Luna, & stella, quae caligantibus oculis videre non poteris, nec splendore eorum, quo ad lucem spirituales contemplantiam inciteris, perfrui: ante etiam quam reuertantur nubes post pluuiam, & vix vna infirmitate, aut calamitate sopita, aliam iam iam imminuentem aspicias. Eo tempore commouebuntur custodes domus, id est sensus corporis tui, qui ad custodiam dati sunt, vt nimirum per illos tibi caueas a noxiis, & salutaria admittas: commouebuntur autem, quia praeter defectu virum heretani suo male officio fungentur. Nutabunt etiam viri fortissimi, id est, tibiae, & crura, & ossa vniuersa, quae pondus corporis ob debilitatem ferre non poterunt. Tunc otiosa erunt molentes in minuto numero; nam omnes dentes primores, ferrati maxillares, & genuini iam numero facti pauciores, abscedente fame & appetitu comedendi, quasi otio torpescunt. Tenebrescent quoque videntes per foramina, scilicet oculi; nam dum deficit potentiae visu acies, vix ad aliquid videndum sufficiunt. O misera etas, in qua clauduntur ostia, tu intellige labia, in platea, id est, in plano faciei sita, quae ex debilitate vocem minus apte formabunt, & os, cuius vnum opus est cibum molere, atque conterere, non validam vocem, sicut antea, sed exilem atque submissam proferet. Somnus fugit a senes, quo membra lassata quiescant, & si aliquando soporatur, ita leuiter dormit, vt ad cuiusuis auicularum cantum sompnus eius abruptatur. Grauantur eius aures, nec iam eas suavis cantilena delectat. E superis aliquid mali sibi euenire autumat, & ideo excelsa formidat: & trementi vestigio ambulans etiam in planissima via, non aliter quam in summo discrimine trepidat: Florebit amygdalus, quia caput incanescet: impinguabitur locusta, dum venter superfluis humoribus distendetur, & dissipabitur capparitis, cum ardore concupiscentiae extincto, immo & omni appetitu rerum huius mundi compresso, in nullo iam vsque ad mortem delectabitur. Tandem ibis, o homo, in domum aeternitatis tuae, in locum sepulturae, vbi ad diem vs-

A que resurrectionis quiesces, & plangentibus con-
stipaberis. Rumpetur funiculus argenteus candida
vita tuae, & recurret vita aurea anima tua in eum, a
quod descenderat. Corpus autem non aliter quam
hydria super fontem, aut rota super cisternam,
confringetur, & nulli vsui, nisi famelicis vermi-
bus, consumendum deputabitur. Reuertetur sane
pulsus in terram suam, vnde erat, & spiritus redibit
ad Deum, qui dedit illum. Si haec ita erunt,
& cito erunt, vsquequod piger dormies? Quan-
do consurges de somno tuo? vsquequod tibi illu-
des, & te ipsum decipies, & in futurum tempus
emendationem protelabis? Postea cunctis rebus
oblitentibus, nihil poteris; rumpe igitur moras,
& nunc ad feruorem te ipsum excita, & viam
perfectionis arripe, quando, Deo auxiliante, non
parum vales.

B

Quid fecit homo.

CAPVT XI.

HOMO, non natura nec potestate com-
mendatur, sed actione, dignus premio
aut poena censetur. Naturam bonam
non ipse sibi elegit, sed Deo donante
percepit: defectus ex peccato originali profectos,
licet primorum parentum voluntate, in qui-
bus ipse erat, admisit, tamen propria sua voluntate
non voluit: potestatem ad aliquid faciendum, aut
per naturam, aut per Dei gratiam obtinuit. Qua-
re sicut, non laudatur ex eo quod robustus natus
est, nec vituperatur, quia caecus, aut sordidus ex
aliquo morbo sit factus, ita nec ex eo quod natu-
ram habeat luteam, aut facultatem pusillam, vi-
tuperabilis redditur. At actiones ex libero arbitrio
manantes, hominem aut laudatione aut probro
dignum efficiunt. Vnusquisque, ait Paulus, pro-
pria mercedem accipiet secundum sui laborem.]
Et gloria, honor, & pax omni operanti bonum.]
Et qui parce seminat, parce & metet.] Ecce-
siasticus quoque de vtriusque operibus ait: Omne
opus corruptibile, id est, malitia putridum, in
fine deficiet: & qui illud operatur, ibit cum illo.
Et omne opus electum, id est studiosum, & bo-
num, iustificabitur, iustum scilicet declarabitur:
& qui operatur illud, honorabitur in illo.] Et ite-
rum Paulus: Quoniam qui seminat in carne sua, de
carne & metet corruptionem: qui autem semi-
nat in spiritu, de spiritu metet vitam aeternam.] Defe-
ctus a natura ipsa prognatos quasi inuoluntarij &
inuiti sustinemus. Nihil autem eorum, quae inui-
ti subimus, inquit Basilius, laudabile est, vnde
nec vituperabile esse potest. Et bona a natura do-
nata quasi aliena sunt, quae nobis etiam nolentibus
aut durant aut fugiunt: opera vero propria sunt
cuiuscunque nostrum, quae ex electione facimus,
& iam facta, aut libere per odium detestamur,
aut per complacentiam reuinemus. Scimus vero,
vt ait Gregorius Nissenus, quod nulla vera
sit laus, quae eorum, qui laudantur, propria non
sit. Iam ergo relinquamus praedicta, quid ho-
mo fuerit, quid sit, & quid erit? Item, quid
potuerit, quid possit, & quid in futurum pote-
rit? quae non ex propria, sed ex aliena voluntate
dependent; & actiones eius operaque confidere-
mus, si forte aliquod habeat opus a se profectum
in quo possit gloriari.

Inuestigandum est autem primo quid homo

1. Cor. 5.
8.
Rom. 1.
10.
2. Cor. 9.
6.
Eccles. 14.
10.
Galat. 6.
8.
Basili. in
Psalm. 114.
Nissen de
vita Gre-
go. Thau-
mat.

